

Reactie internetconsultatie discussiestuk 'Zorg voor de toekomst'

Gezondheidsfondsen voor Rookvrij is een samenwerking tussen Hartstichting, KWF en Longfonds. Samen zetten wij ons in voor het realiseren van een Rookvrije Generatie. In dat kader reageren wij op het thema **Preventie en Gezondheid** in het discussiestuk 'Zorg voor de toekomst'.

Vraag: Herkent u de knelpunten die worden genoemd, of missen er nog belangrijke knelpunten?

Een verschuiving van de huidige focus op zorg naar een grotere focus op preventie en leefstijl heeft wat ons betreft hoge prioriteit. Daarmee kan aan de ene kant worden voorkomen dat kinderen beginnen met roken, en aan de andere kant worden voorkomen dat rokers ziek worden als gevolg van het roken. Een vijfde van de ziektelast is gerelateerd aan ongezond gedrag en ongezonde leefstijl en is daarmee vermijdbaar. Roken is nog steeds de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. In Nederland sterven elk jaar meer dan 20.000 mensen aan de gevolgen van roken en meerroken. Van de totale ziektelast komt 9,4% door roken, volgens de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018.

De knelpunten ten aanzien van preventie zijn vooral beschreven vanuit het perspectief van de zorg. Een knelpunt dat wij nog missen is dat zowel in de zorg, maar ook in de politiek en onder de bevolking, leefstijl nog te vaak wordt gezien als een individuele keuze. Als gevolg daarvan wordt ook een verandering van leefstijl nog te vaak gezien als een individuele verantwoordelijkheid en inspanning. Naar ons idee belemmert dit mede de inzet op preventie. Het besef dat preventie een inspanning vraagt van iedereen in de maatschappij, is één van de voorwaarden om echt werk te maken van preventie. De meeste rokers leiden aan een ernstige tabaksverslaving waarbij investering in goede hulp noodzakelijk is. De zorg kan een grotere rol spelen waar het gaat om de behandeling van de gevolgen van tabaksverslaving, waarbij de rijksoverheid zorg kan dragen voor de juiste condities voor deze zorg. Daarnaast kan de rijksoverheid door middel van maatregelen een gezonde leefstijl vanzelfsprekender maken, en zo voorkomen dat mensen ziek worden vanwege hun leefstijl.

Vraag: Welke beleidsopties die genoemd worden bij de drie thema's leveren volgens u een belangrijke bijdrage aan de houdbaarheid van ons zorgstelsel?

We vinden het belangrijk dat de beleidsopties ertoe leiden dat er langdurig resultaten worden geboekt ten aanzien van preventie. Voor roken betekent dit onder meer dat de overheid maatregelen neemt om te voorkomen dat kinderen beginnen met roken. Daarnaast is een betere organisatie en inbedding van de stoppen-met-rokenzorg nodig, met de juiste financiële prikkels om deze zorg te stimuleren.

Wij zien het belang in van een regionale aanpak van de stoppen-met-rokenzorg. Echter, centrale regie en ondersteuning vanuit de rijksoverheid is essentieel. Zij kan voorwaarden scheppen en maatregelen nemen om een gezonde leefstijl aantrekkelijker te maken.

Sinds de ondertekening van het Nationaal Preventieakkoord zijn belangrijke stappen gezet. Om een rookvrije generatie te bereiken, is intensivering van het Preventieakkoord (deelakkoord roken), met verdergaande maatregelen en voldoende financiële middelen, echter essentieel.

Vraag: Heeft u concrete suggesties om bepaalde opties nader te concretiseren en praktisch vorm te geven?

Van de leefstijlfactoren is roken nog steeds de grootste veroorzaker van ziekte en sterfte. Ook al is het aantal rokers de afgelopen jaren gedaald, nog steeds zijn er ongeveer 3 miljoen rokers in Nederland. De meeste rokers willen stoppen met roken, maar slagen hier vaak niet in vanwege de ernst van de verslaving. Een overheid die voortvarend maatregelen neemt, die rokers stimuleren om te stoppen met roken en die voorkomen dat kinderen beginnen met roken, is onmisbaar. Concreet denken we aan de volgende zaken:

Voldoende financiële middelen voor campagnes

Naast de introductie van een regionaal preventiefonds, zodat partijen kunnen investeren in een gezamenlijke aanpak van de preventie van roken, vinden we ook dat er op nationaal niveau structureel meer budget beschikbaar moet komen voor tabaksontmoediging. We willen graag dat er een nationaal preventiefonds wordt opgericht met middelen vanuit de rijksoverheid. Langdurige overheids campagnes zijn noodzakelijk, zowel ten aanzien van de schadelijkheid van roken, als ook om mensen te stimuleren om te stoppen met roken. Met langdurige campagnes wordt tevens de norm ten aanzien van roken beïnvloed.

In Nederland zijn er door de jaren heen verschillende campagnes gericht op stoppen met roken uitgevoerd. De meeste campagnes zijn na afloop geëvalueerd en (kosten)effectief gebleken¹.

Jaarlijkse substantiële accijnsverhogingen

Regelmatige, substantiële verhogingen van de prijs van tabaksproducten worden wereldwijd gezien als één van de meest effectieve maatregelen om het gebruik van tabak terug te dringen. In het Preventieakkoord is afgesproken dat de prijs van een pakje sigaretten in 2023 naar 10 euro stijgt. Het is essentieel dat deze stap daadwerkelijk wordt gezet en dat ook in de jaren na 2023 de prijs jaarlijks blijft stijgen. Het verhogen van de prijs verkleint de kans dat jongeren verslaafd raken aan roken en vergroot de kans dat bestaande rokers stoppogingen ondernemen. Voor jongeren geldt dat zij gevoeliger lijken voor stijgingen van de prijs van tabaksproducten dan volwassenen.

Verminderen verkooppunten

Om kinderen op te laten groeien vrij van de verleiding om te gaan roken, is het nodig om het aantal tabaksverkooppunten zo snel mogelijk drastisch te verminderen. De verkoop van tabak op plekken waar kinderen komen, is onacceptabel. Wettelijke maatregelen zijn nodig om ervoor zorgen dat tabaksproducten en aanverwante producten alleen nog te koop zijn in tabaksspecialzaken. Dit heeft drie belangrijke voordelen:

- Minder verkooppunten zorgt ervoor dat kinderen minder makkelijk rook- en dampwaren kunnen kopen;
- Uit onderzoek blijkt dat minder mensen (gaan) roken als ze niet geconfronteerd worden met tabaksproducten;
- Minder verkooppunten dragen bij aan het beeld dat rookvrij de norm is. Verkrijgbaarheid van rook- en dampwaren op vrijwel elke straathoek past niet bij hoe schadelijk de producten zijn voor de gezondheid.

E-sigaret verder reguleren, vergelijkbaar met de sigaret

Kinderen dienen niet alleen beschermd te worden tegen tabaksproducten, maar ook tegen aanverwante producten zoals e-sigaretten. E-sigaretten zijn schadelijke en ongezonde producten. Om deze bescherming te garanderen, moeten er strengere regels komen. Wet- en regelgeving voor e-sigaretten, en in de toekomst nieuwe dergelijke producten, moeten gelijk worden getrokken met die van de traditionele sigaret. Daarvoor is het volgende nodig:

- Regelmatige en substantiële prijsverhogingen van e-sigaretten, zodat ook deze producten minder toegankelijk en betaalbaar zijn voor kinderen.
- Een verbod op smaakjes van e-sigaretten, behalve de tabakssmaak. Deze smaakjes dragen nu in belangrijke mate bij aan de aantrekkelijkheid van e-sigaretten voor kinderen.
- Het invoeren van neutrale e-sigaretverpakkingen en neutrale e-sigaretten. De verpakking van e-sigaretten en het uiterlijk van het product zelf is nu een belangrijke marketingtool van de industrie om nieuwe rokers en dampers te werven.
- Minder verkooppunten van de e-sigaret. We vinden het heel belangrijk dat ook aanverwante producten, zoals de e-sigaret, worden meegenomen bij het verminderen van het aantal

¹ <https://www.trimbos.nl/docs/b1c03110-fcb5-490e-be38-dc1f4b667f6e.pdf>

verkooppunten. We willen kinderen namelijk net zo goed beschermen tegen deze schadelijke en verslavende producten.

Stoppen-met-rokenzorg faciliteren

Niet voor alle rokers is het mogelijk te stoppen met roken, ook niet met behulp van de huidige beschikbare behandelingen die vergoed worden door de zorgverzekeraars. Een goede infrastructuur van stoppen-met-rokenzorg zou iedereen moeten bereiken, ook de mensen met een lage sociaal economische positie en/of ernstig verslaafde rokers. Voor al deze rokers dient een passende behandeling mogelijk te worden gemaakt. Succesvolle stoppen met roken ondersteuning heeft daarnaast positieve gevolgen voor kinderen. Als kinderen minder mensen in hun sociale omgeving hebben die roken, lopen zij minder risico om ook zelf te gaan roken.